

УДК 338.43:631.3

Самусь Г.І.

кандидат економічних наук,
викладач кафедри економіки і управління
Конотопського інституту
Сумського державного університету

Щербина О.В.

старший викладач кафедри економіки і управління
Конотопського інституту
Сумського державного університету

ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ТЕХНІКОЮ ЯК СКЛАДОВА РАЦІОНАЛЬНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено проблему забезпеченості аграрних товаровиробників сільськогосподарською технікою, проаналізовано наявність, структуру й розподіл сільськогосподарської техніки за видами сільськогосподарських виробників як важливої складової раціонального землекористування. Підкреслено, що сучасний рівень матеріально-технічного забезпечення аграрних підприємств є низьким. Запропоновано шляхи вирішення проблеми з урахуванням потреб раціонального землекористування та економічної ефективності аграрного виробництва.

Ключові слова: сільськогосподарська техніка, забезпеченість технікою, оновлення, раціональне землекористування.

АННОТАЦИЯ

В статье исследована проблема обеспеченности аграрных товаропроизводителей сельскохозяйственной техникой, проанализированы наличие, структура и распределение сельскохозяйственной техники по видам сельскохозяйственных производителей как важной составляющей рационального землепользования. Подчеркнуто, что современный уровень материально-технического обеспечения аграрных предприятий является низким. Предложены пути решения проблемы с учетом потребностей рационального землепользования и экономической эффективности аграрного производства.

Ключевые слова: сельскохозяйственная техника, обеспеченность техникой, обновление, рациональное землепользование.

ANNOTATION

The article studies the issue of provision of agricultural producers with farm machinery, analyses the availability, structure, and distribution of agricultural machinery by types of agricultural producers as an important component of rational land use. It is emphasized that the current level of business logistics of agricultural enterprises is low. Ways to solve the problem are proposed taking into account the needs of rational land use and agrarian production efficiency.

Key words: agricultural machinery, provision of machinery, re-equipment, rational land use.

Постановка проблеми. Аграрне виробництво, на відміну від інших галузей економіки, останнім часом демонструє стабільність і навіть помірно зростання на тлі кризових економічних та політичних явищ. Однак такі досягнення сільськогосподарських товаровиробників, як розширення географії конкурентоспроможного експорту продукції, нарощування обсягів виробництва та збільшення доходів власників аграрних підприємств, не є показниками абсолютного успіху насамперед через недосконалість наявної системи землекористування, яка є далекою від раціональної. Вітчизняні земельні відносини поглиблюють конфлікт інтересів,

що давно виник між власниками земельних ділянок сільськогосподарського призначення (переважно сільські мешканці), землекористувачами (товаровиробники різних форм власності та типів організації; орендарі землі) та державою (у вигляді інститутів влади, зокрема об'єднаних територіальних громад). Актуальність цієї проблеми буде зростати через науково-технічний прогрес та постійне зростання виробничих сил, які потребують залучення у виробничо-господарське користування нових земельних ресурсів. Сьогодні це має різні аспекти, основними серед яких є технологічний, організаційний, економічний та екологічний, тому не останню роль у підвищенні раціоналізації землекористування відіграє здатність (фізична і фінансова) землекористувачів використовувати у виробничому процесі сучасну сільськогосподарську техніку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема раціонального сільськогосподарського землекористування є актуальною, тому досліджується в наукових працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Так, П.Ф. Веденічев, П.І. Гайдуцький, А.С. Даниленко, П.П. Колодій, О.В. Лазарева, В.М. Русан, А.М. Третяк та інші дослідники вивчають питання, пов'язані з раціональним землекористуванням. Зокрема, колектив відомих радянських науковців раціональним землекористуванням вважає максимальне господарське освоєння та високий ступінь використання землі, за якого здійснюється найбільш повне залучення земель у господарський обіг [1, с. 54]. Проте В.М. Русан розширює трактування терміна «раціональне землекористування», говорячи про науково обґрунтоване використання земельних ділянок сільськогосподарського призначення, що спрямоване на досягнення максимального ефекту в процесі господарювання з урахуванням їх (ділянок) якісних характеристик та конкретних природно-економічних умов виробництва, а також дотриманням екологічних вимог [2, с. 30].

Проблемам ефективного матеріально-технічного забезпечення аграріїв сільськогосподарською технікою присвятили свої роботи В.Г. Андрійчук, В.П. Мертенс, В.П. Ситник, А.А. Чалий, В.С. Шебанін. Спочатку це питан-

ня переважно розглядалося в контексті підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва, однак останнім часом все більше науковців наголошують на екологічних (стан ґрунтів та забруднення навколишнього середовища) та економічно-соціальних проблемах, які виникають через нераціональне використання засобів виробництва.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Вказані проблеми потребують більш поглибленого вивчення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження рівня забезпеченості сільськогосподарською технікою в контексті раціонального землекористування та формулювання практичних рекомендацій щодо оновлення та підвищення ефективності використання механізованих засобів виробництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Протягом останніх восьми років досяги виробництва продукції рослинництва коливалися з мінімальних 120 591,4 млн. грн. у 2010 році до максимальних 185 052,1 млн. грн. у 2016 році. Мінімум виробництва продукції рослинництва сільськогосподарських підприємств також зафіксований у 2010 році (64 860,6 млн. грн.), а максимум – у 2016 році (113 392,6 млн. грн.). Проте господарства населення мали пік виробництва у 2014 році (72 178, 4 млн. грн.) (рис. 1).

Відносно стабільний обсяг виробництва продукції рослинництва не означає, що сільськогосподарські землі використовуються раціонально.

Якщо проаналізувати сільськогосподарські угіддя за формою власності на землю, то, згідно з даними Аграрного інформаційного агентства “Agravery” [4], можна побачити, що більшість землі перебуває в приватній власності (31 034,9 тис. га). Другою за розміром є державна форма власності, що має 10 462,4 тис. га, з яких 3,2 млн. гектарів перебувають у постійному користуванні державних підприємств,

установ та організацій; 2,5 млн. гектарів – у запасі (не надані у власність та користування), а решта – в оренді [5]. В колективній власності перебувають лише 17,3 тис. га, а в комунальній – 16,8 тис. га. Проте власник землі та землекористувач – це, як правило, різні особи. Проблема власності на землю впливає на готовність землекористувачів інвестувати кошти в оновлення матеріально-технічної бази.

Не можна не погодитися з О.В. Величко в тому, що «ефективність виробництва на сільськогосподарських підприємствах значною мірою залежить від міри інтенсифікації сільськогосподарського виробництва і важливої її складової частини – рівня технічної оснащеності. Здійснення технологічних процесів в оптимальні строки є запорукою отримання високих урожаїв та прибутку» [6, с. 81].

Проте в ґрунтах України спостерігається постійне зменшення (щорічно на 0,5–0,6 т з 1 гектара) гумусу. Серед основних причин втрати родючості можна назвати мінералізацію, ерозію, інтенсивність використання орних земель та майже повну відсутність сівозмін. Втрата якості ґрунтів на тлі позитивних показників рентабельності свідчить про деструктивне й навіть злочинне землекористування з огляду на далеку перспективу землекористування.

Не останню роль в збереженні якості ґрунтів відіграють способи оброблення землі, зокрема використання сільськогосподарської техніки. У землеробстві можна виділити такі технологічні операції, як обробіток ґрунту, внесення добрив (мінеральних та органічних), підготовка ґрунту до сівби, захист ґрунтового покриву від впливу вітрової та водної ерозії. Ці та інші види робіт потребують використання механічно потужних та водночас максимально екологічних сільськогосподарських машин і механізмів.

Незадовільна готовність до польових робіт дуже часто пояснюється тим, що наявна сіль-

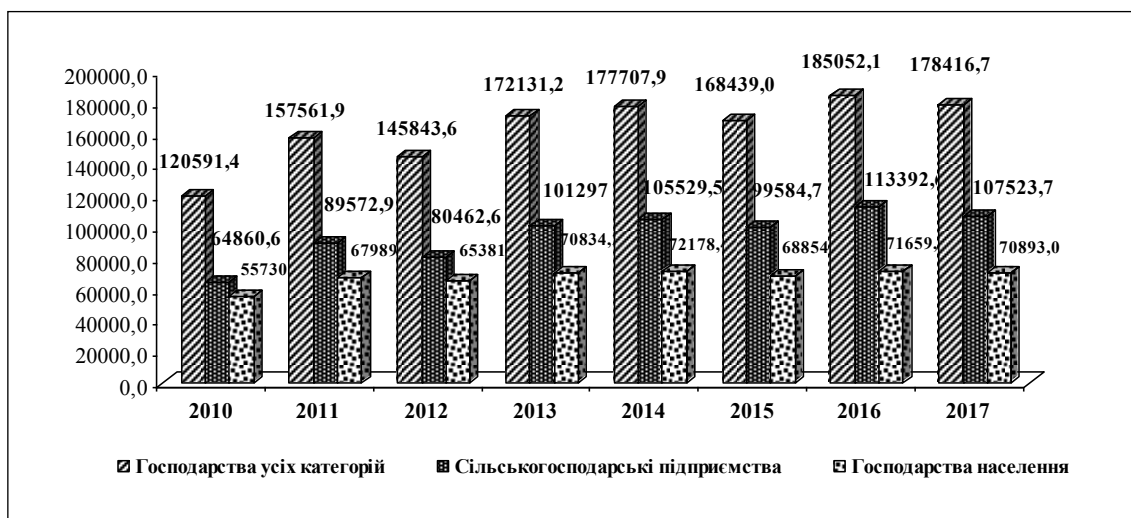

Рис. 1. Динаміка виробництва продукції рослинництва за 2010–2017 роки, млн. грн.
Джерело: побудовано авторами на основі даних Державної служби статистики [3]

ськогогосподарська техніка має суттєвий фізичний та моральний знос, а аграрні підприємства не мають достатніх коштів для закупівлі не лише нової техніки, але й запасних частин до наявної, тобто навіть просте відтворення (ремонт) є проблематичним для аграрних підприємств, а розширене відтворення (модернізація, заміна старої техніки на нову) доступне небагатьом, як правило, великим підприємствам.

Проаналізуємо розподіл основних видів сільськогосподарської техніки в сільськогосподарських підприємствах за розміром сільськогосподарських угідь (табл. 1).

Як бачимо, найпоширенішим та найдоступнішим видом сільськогосподарської техніки традиційно є трактор, адже усього у 2017 році трактори використовували 19 628 підприємств, а їх загальна кількість склала 129 272. Найменш доступними для господарств є зернозбиральні комбайни, адже вони наявні лише у 11 025 підприємств загальною кількістю 26 800. При цьому найбільша кількість і підприємств, що користуються цією технікою, і самої техніки усіх видів зосереджена в середніх за розміром господарствах, що мають посівну площу від 1 000,1 до 2 000,0 га.

Загальна структура основних видів сільськогосподарської техніки, що використовувалась як сільськогосподарськими підприємствами, так і господарствами населення, представлена на рис. 2.

Отже, лідером з використання у рослинництві у 2017 році стали борони (581 578 шт. з часткою 34,2%), друге місце посіли трактори (347 111 шт. з часткою 24,4%), а почесне третє –

плуги (336 646 шт. з часткою 19,8%). Культиватори та сівалки використовуються приблизно однаково (частка кожного у загальній кількості трохи більше 11%). Комбайни через свою вартість є найбільш недоступним видом техніки (лише 54 611 шт. з часткою 3%).

Це можна пояснити такими причинами:

- низький платоспроможний попит на сільськогосподарську техніку в результаті диспаритету цін на сільськогосподарську продукцію порівняно з продукцією промисловості;
- інфляція;
- складність залучення банківських кредитів сільськогосподарськими виробниками через високий ризик їх неповернення;
- недостатній обсяг інвестицій у сільське господарство;
- декламаційність намірів разом з відсутністю реальної інноваційної політики держави щодо розвитку аграрного сектору;
- обмеженість державної підтримки сільськогосподарських виробників та низький рівень довіри до наявних форм підтримки через мінливість законодавства.

Проаналізуємо рух сільськогосподарської техніки у 2017 році (табл. 2).

На початок 2017 року загальна кількість сільськогосподарської техніки складала 787 817 шт., а на кінець року – 798 885 шт., що на 11 068 шт., або 1,4%, більше.

Протягом року надійшло 56 879 одиниць техніки, з них куплено 44 771 шт., або 79,3%. Найбільше надійшло тракторів (9 785 шт.), борін (7 601 шт.), посівних машин (5 814 шт.), культиваторів (5 029 шт.), вантажних автомо-

Таблиця 1

Розподіл основних видів сільськогосподарської техніки в сільськогосподарських підприємствах за розміром сільськогосподарських угідь станом на 1 січня 2018 року

Показники	Трактори		Вантажні та вантажно-пасажирські автомобілі		Зернозбиральні комбайни	
	кількість підприємств, од.	кількість техніки, шт.	кількість підприємств, од.	кількість техніки, шт.	кількість підприємств, од.	кількість техніки, шт.
Підприємства, що мали с/г угіддя	19 172	126 943	11 114	79 217	10 902	26 456
зокрема площею до 50,0 га	4 339	7 111	1 420	2 774	1 204	1 357
50,1–100,0 га	2 334	4 483	901	1 900	918	1 041
100,1–500,0 га	5 559	20 257	2 907	8 570	3 097	4 478
500,1–1 000,0 га	2 382	15 585	1 735	7 729	1 814	3 638
1 000,1–2 000,0 га	2 301	25 596	2 007	16 478	1 886	5 454
2 000,1–3 000,0 га	1 018	16 505	945	11 952	872	3 365
3 000,1–4 000,0 га	450	8 873	422	6 756	399	1 763
4 000,1–5 000,0 га	260	6 385	250	4 963	237	1 291
5 000,1–7 000,0 га	243	6 609	238	4 946	212	1 317
7 000,1–10 000,0 га	131	4 254	134	3 413	121	815
більше 10 000,1 га	155	11 285	154	9 736	142	1 937
Підприємства, що не мали с/г угідь	456	2 329	308	1 941	123	344

Примітка: дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим

Джерело: складено авторами на основі даних Державної служби статистики [3]

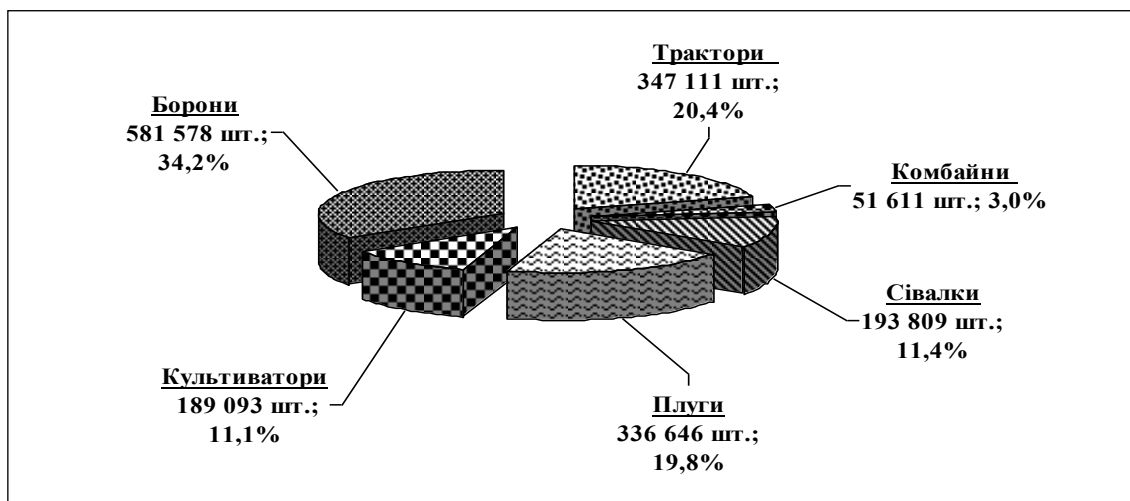

Рис. 2. Наявність окремих видів сільськогосподарської техніки станом на 1 січня 2018 року
Джерело: побудовано авторами на основі даних Державної служби статистики [3]

білів (4 230 шт.), причепів та напівпричепів (4 014 шт.).

Вибуття техніки у 2017 році склало 45 421 шт., зокрема списано внаслідок повного зносу, знищення або крадіжки 15 442 шт., або 34,0%. Найбільше вибуло борін (10 079 шт.), тракторів (7 570 шт.), вантажних автомобілів (4 334 шт.), плугів (3 730 шт.), культиваторів (3 664 шт.), комбайнів (3 205 шт.).

Щодо відносних показників ефективності використання сільськогосподарської техніки, то оновлення склало 7,1%. Найбільше оновились техніка для зрошування, що викликано потребою аграріїв долати кліматичні проблеми посухи (обладнання іригаційне оновилося на 14,0%, дощувальні машини – на 12,1%, машини та пристрої для поливу – на 19,0%, водяні насоси та насосні станції – на 14,2%). Також у 2017 році непогано оновились жатки валкові (на 14,5%), машини для захисту с/г культур (на 11,6%) та розкидачі гною й добрив (на 11,1%), тому що сільгоспвиробники прагнуть зберегти та збільшити врожай.

Вибуття техніки в середньому зафіксовано на рівні 5,7%. При цьому найбільший коефіцієнт вибуття зафіксований серед комбайнів (8,2%), посівних машин (6,6%) та сінокосарок (6,1%).

Коефіцієнт приросту є додатним (0,14, або 14,0%), що свідчить про те, що оновлення сільськогосподарської техніки відбувається більш інтенсивним чином, ніж вибуття, що є позитивним явищем. Однак від'ємний показник приросту зафіксовано серед борін (-1,4%) та вантажних автомобілів (-0,1%).

Для покращення ситуації цікавою є пропозиція П.В. Пивовара, який вважає, що слід створити «в регіонах мережі підрядних організацій і підприємств, які на договірних засадах надавали б широкий спектр послуг всім категоріям сільськогосподарських товаровиробників у своєчасному та якісному проведеному механізованих робіт: обробіток ґрунту, сівба зернових, тех-

нічних і кормових культур, збирання врожаю тощо. Ці підприємства повинні бути укомплектовані високопродуктивними тракторами, зерно-, буряко- та кормозбиральними комбайнами й іншою потужною технікою» [7, с. 143].

Висновки. Отже, можна стверджувати, що забезпеченість вітчизняних аграрних товаровиробників залишається незадовільною. Позитивні тенденції щодо кількісного оновлення машинно-тракторного парку є незначними, оскільки відбуваються переважно за рахунок більш дешевої, отже, менш якісної техніки. Також відомо, що, оновлюючи свою матеріально-технічну базу, землекористувачі переслідують мету власного збагачення, а не збереження та підвищення якості сільськогосподарських земель.

Для поліпшення забезпеченості сільськогосподарських виробників сучасною екологічною технікою, яка відповідає б нормам раціонального землекористування, ми пропонуємо вжиття таких заходів:

1) активізація фінансового лізингу, який дає змогу сільськогосподарському товаровиробнику оплатити лише частину вартості машин, а решту суми погасити протягом 3–5 років, тобто придбана в лізинг техніка вже залучається до виробництва, тому окупається; для цього законотворючі мають розробити правила, які не будуть постійно змінюватися;

2) створення сільськогосподарських кооперативів зі спільного використання техніки, таких собі машинно-тракторних станцій у районах та областях, що особливо актуально для домогосподарств та фермерів; якщо, об'єднавшись, селяни збільшать масиви землі, що обробляється, вони зможуть не лише дозволити собі придбати та обслуговувати якісну техніку, але й швидше її окупити;

3) стимулювання тих аграріїв, які віддають перевагу органічному землеробству, через послаблення податків та відкриття доступу до дешевих кредитів.

Таблиця 2
 Рух сільськогосподарської техніки у сільськогосподарських підприємствах протягом 2017 року, шт.

Показники	Наявність на початок року	Надійшло протягом року			Вибуло протягом року			Наявність на кінець року	Показники ефективності використання техніки		
		всього	зокрема, куплено	куплено у відсотках до надходження	всього	зокрема, списано	списано у відсотках до вибуття		Коефіцієнт оновлення	Коефіцієнт вибуття	Коефіцієнт приросту
Трактори	127 057	9 785	7 634	78,0	7 570	1 909	25,2	129 272	0,076	0,059	0,017
Вантажні та вантажно-пасажирські автомобілі	81 262	4 230	3 040	71,9	4 334	1 171	27,0	81 158	0,052	0,053	-0,001
Причепи та напівпричепи	64 955	4 014	2 896	72,1	3 730	1 278	34,3	65 239	0,062	0,057	0,004
Плуги	47 454	3 891	3 228	83,0	2 273	896	39,4	49 072	0,079	0,046	0,033
Культиватори	68 735	5 029	4 202	83,6	3 664	1 504	41,0	70 100	0,072	0,052	0,019
Борони	183 864	7 601	5 885	77,4	10 079	3 855	38,2	181 386	0,042	0,056	-0,014
Машини посівні та для садіння	69 195	5 814	4 801	82,6	4 666	1 738	37,2	70 343	0,083	0,066	0,016
Розкидачі гною та добрив	20 791	2 426	2 025	83,5	1 294	491	37,9	21 923	0,111	0,059	0,052
Обладнання іригаційне	5 280	819	612	74,7	260	89	34,2	5 839	0,140	0,045	0,096
Доцувальні машини	3 898	512	363	70,9	184	68	37,0	4 226	0,121	0,044	0,078
Машини та пристрої для поливу	1 382	307	249	81,1	76	21	27,6	1 613	0,190	0,047	0,143
Водяні насоси та насосні станції	4 011	621	542	87,3	244	77	31,6	4 388	0,142	0,056	0,086
Машини для захисту с/г культур	19 338	2 408	1 923	79,9	1 019	274	26,9	20 727	0,116	0,049	0,067
Сінокосарки	10 704	889	704	79,2	664	281	42,3	10 929	0,081	0,061	0,021
Жатки валкові	14 058	2 239	1 938	86,6	908	357	39,3	15 389	0,145	0,059	0,086
Прес-пакувальники	7 379	607	489	80,6	439	138	31,4	7 547	0,080	0,058	0,022
Комбайни та машини для збирання	38 908	3288	2627	79,9	3205	1045	32,6	38991	0,084	0,082	0,002
Техніка для післяурожайних робіт	19 546	2 009	1 613	80,3	812	250	30,8	20 743	0,097	0,039	0,058
Всього	787 817	56 489	44 771	79,3	45 421	15 442	34,0	798 885	0,071	0,057	0,014

Джерело: розраховано авторами на основі даних Державної служби статистики [3]

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Эффективность сельскохозяйственного природопользования / П.Ф. Веденичев, В.М. Трегобчук, Т.А. Козлова, Б.И. Пасхавер, Н.А. Андриенко. Киев, 1984. 229 с.
2. Русан В.М. Економіка раціонального сільськогосподарського землекористування: монографія. Київ, 2009. 198 с.
3. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Земля у цифрах: сучасний стан сільгоспугідь // Agravery – Аграрне інформаційне агентство. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/zemla-v-cifrah-sucasnij-stan-silgospugid>.
5. Стратегія удосконалення механізму управління в сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності та розпорядження ними: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 червня 2017 року № 413 / Кабінет Міністрів України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2017-p#n12>.
6. Величко О.В. Основні засоби як складова ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств регіону. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер.: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. 2013. Вип. 181 (4). С. 76–85.
7. Пивовар П.В. Сучасний стан технічного потенціалу сільськогосподарських підприємств Житомирської області. Вісник ЖНАЕУ. 2011. № 1. Т. 2. С. 134–143. URL: <http://ir.znau.edu.ua/handle/123456789/234>.

REFERENCES:

1. Vedenychev P.F., Trehobchuk V.M., Kozlova T.A., Paskhaver B.Y., Andryenko N.A. (1984), *Effektivnost selskokhoziaistvennoho pryrodopolzovanyia* [Efficiency of agricultural nature management], Naukova Dumka, Kyiv, Ukraine.
2. Rusan V.M. (2009), *Ekonomika ratsionalnoho silskohospodarskoho zemlekorystuvannia: monohrafiia* [Economics of rational agricultural land use: monograph], Kyiv, Ukraine.
3. Derzhavna sluzhba statystyky, [Online], available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. "Land in numbers: the current state of agricultural lands" / Agravery – Ahrarne informatsiine ahentstvo. [Online], available at: <https://agravery.com/uk/posts/show/zemla-v-cifrah-sucasnij-stan-silgospugid>.
5. Kabinet Ministriv Ukrainy (2017), *Stratehiia udoskonalennia mekhanizmu upravlinnia v sferi vykorystannia ta okhorony zemel silskohospodarskoho pryznachennia derzhavnoi vlasnosti ta rozporiadzhennia nymy: Postanova*, [Online], available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2017-p#n12>.
6. Velychko O.V. (2013) "Fixed assets as a component of the resource potential of agricultural enterprises in the region", *Naukovi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy*. Ser.: Ekonomika, ahrarnyi menedzhment, biznes, Kyiv, Ukraine. Vol. 181 (4), pp. 76–85.
7. Pyvovar P.V. (2011), "The current state of technical potential of agricultural enterprises of Zhytomyr region", *Visnyk ZhNAEU, Zhytomyr, Ukraine*, no. 1, vol. 2, pp. 134–143, [Online], available at: <http://ir.znau.edu.ua/handle/123456789/234>.

Samus H.I.

*Candidate of Economic Sciences,
Lecturer at Department of Economics and Management,
Konotop Institute,
Sumy State University*

Shcherbyna O.V.

*Senior Instructor at Department of Economics and Management,
Konotop Institute,
Sumy State University*

PROVISION OF AGRICULTURAL MACHINERY AS A COMPONENT OF RATIONAL LAND USE

The purpose of the article is studying the level of availability of agricultural machinery in the context of rational land use and formulating practical recommendations for updating and improving the efficiency of the use of mechanized means of production.

Methodology. The efficiency of agrarian business and land use depends to a large extent on the degree of agricultural production intensification, in particular, the level of technical equipment. During the study, methods of economic analysis of statistical data on the availability and movement of agricultural machinery were used, and factors that hindered the updating of the material and technical base of agrarian enterprises were identified. It was established that the level of provision of agricultural machinery is unsatisfactory, the available agricultural machinery has significant wear and tear and obsolescence.

Results. In recent years, there has been an increase in the volumes of crop production. At the same time, there is a significant deterioration in the soil quality and reduction in yields, which, among other factors, is affected by the low level of agrarian supply with modern means of production. Among the reasons for the slow updating of agricultural machinery, the low solvency of peasants due to disproportionate prices for crop and industrial products, inflation, the complexity of attracting bank loans, insufficient investment in agriculture, and limited state support for agricultural producers can be called. Positive trends in the quantitative renewal of the machine and tractor fleet are negligible since they occur mainly at the expense of cheaper and, consequently, less-quality equipment. It is also known that when updating its material and technical base, land users pursue the goal of their own enrichment, rather than preserving and improving the quality of agricultural land.

Practical implications. The following measures would be appropriate to improve the provision of agricultural producers with modern equipment that is in line with the principles of rational land use: financial leasing activation, the creation of agricultural cooperatives on the sharing of technology in areas and regions, and financial and fiscal incentives for farmers who favour organic farming.